

NOTA WET EN GEDRAGSREGELS ROND PERINATALE STERFTE

Versie 2.0

Discipline
Verantwoording

Monodisciplinair
NVOG

Inhoudsopgave

<u>Inleiding</u>	1
<u>Aangifte (Burgerlijk Wetboek)</u>	2
<u>Lijkbezorging</u>	3
<u>Relevante veranderingen</u>	4
<u>Formulieren</u>	5
<u>Verdere overwegingen</u>	6
<u>Samenvatting/ aanbevelingen, zie ook stroomschema s</u>	7
<u>Colofon</u>	8
<u>Voorbeeldformulier C: afstandsverklaring</u>	9
<u>Disclaimer</u>	10

Inleiding

Er is soms verwarring over hoe te handelen rond de wet en gedragsregels bij overleden kinderen die tot de perinatale sterfte behoren. Voor deze nota verstaan wij onder perinatale sterfte kinderen die dood worden geboren of een levend geboren kind dat tot en met 28 dagen na de geboorte overlijdt.

Door een discrepantie tussen het Burgerlijk Wetboek (BW) en de Wet op de lijkbezorging (Wlb) kan er verwarring ontstaan over de vraag of er bij perinatale sterfte aangifte van geboorte moet worden gedaan, of een verklaring van overlijden ingevuld moet worden en of er bij de GGD-arts gemeld moet worden.

De Wlb (recent aangepast) regelt de wijze van lijkbezorging en het BW regelt de aangifte van overlijden, dit staat los van elkaar. Gemeenten kunnen verschillen in de behandeling van afspraken bij perinatale sterfte.

Aangifte (Burgerlijk Wetboek)

Er bestaan 2 verschillende akten die door de burgerlijke stand worden opgemaakt,

1. akte van geboorte van een levend kind.
2. akte van overlijden (na geleefd te hebben). De akte van de geboorte van een doodgeboren kind is een speciale vorm van deze akte.

Artikel 1:19 BW bepaalt dat de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waarin een kind geboren is, een akte van geboorte opmaakt. Hij doet dit nadat het kind is aangegeven door één van de in artikel 1:19e BW genoemde personen. Die aangifte moet binnen drie dagen na de dag van de bevalling worden gedaan. Het BW geeft aan dat van alle levendgeborenen een akte van geboorte moet worden gemaakt, ongeacht de vraag hoe lang deze kinderen leven.

Overlijdt een kind nog voordat een akte van geboorte is opgemaakt (binnen drie dagen na de bevalling) dan wordt zowel een akte van geboorte als een akte van overlijden opgemaakt (art. 1:19i lid 2 BW).

Als een kind *levenloos* ter wereld komt, wordt een akte opgemaakt die in het register van overlijden wordt opgenomen (1:19i lid 1 BW).

In het BW worden geen zwangerschapsduren vermeld, maar dit wordt ook door de overheid bij 24 weken of meer aangehouden.

Levend (en dood) geboren vanaf 24 weken dient in ieder geval te worden aangegeven. Lastig is wat levend geboren in de erg vroege groep onder de 24 weken precies inhoudt. Soms vertellen ouders zelf bij de burgerlijke stand dat het kind geleefd heeft terwijl er een verklaring van doodgeboorte is meegegeven.

Ouders mogen er zelf voor kiezen om de geboorte van hun kind in het trouwboekje aan te tekenen. Het trouwboekje is geen formeel document.

Zie de [bijlage 1](#) voor informatie over naamgeving en onduidelijk geslacht.

Lijkbezorging

(Wet op de Lijkbezorging, Wlb)

De Wet op de lijkbezorging (Wlb) regelt de wijze waarop de lijkbezorging (crematie of begraving) in Nederland moet plaatsvinden. De kern van de regeling is dat een lijk pas begraven of gecremeerd mag worden als de ambtenaar van de burgerlijke stand daarvoor een verlof heeft afgegeven (art. 11 Wlb). Dat verlof geeft hij af op grond van een verklaring van overlijden (A-formulier, zie bijlage) die door de behandelend arts of de GGD-arts is afgegeven nadat het lijk is geschouwd.

De Wlb is van toepassing als er sprake is van een lijk. Dat is het lichaam van een overledene of van een doodgeborene. Er is sprake van een doodgeborene als een menselijke vrucht na een zwangerschap van ten minste 24 weken levenloos ter wereld komt (art. 2 lid 1 Wlb).

De Wlb is NIET van toepassing onder de 24 weken zwangerschapsduur, doodgeboren of binnen 24 uur overleden (art. 2 lid 2 Wlb). Per 1 januari 2010 wel indien een onder de 24 weken geboren kind langer dan 24 uur heeft geleefd.

Indien de Wlb van toepassing is geeft de gemeente het "Verlof tot cremieren of begraven" af. Als ouders het kind in het buitenland willen begraven, moet dit altijd via een uitvaartverzorger, ongeacht de leeftijd van de foetus.

Sinds 1 oktober 2012 is de Wlb verder aangepast en is de NODO-procedure (Nader Onderzoek Doodsoorzaak minderjarigen) ingevoerd. Op grond hiervan moet bij het overlijden van elke minderjarige (tot 18 jaar) overleg plaatsvinden met de dienstdoende GGD-arts. Deze zal enkele vragen stellen en gegevens noteren. Als sprake is van onverklaard overlijden, dan kan besloten worden nader onderzoek in te stellen (NODO-procedure).

Is er echter sprake van perinatale sterfte, dan is landelijk afgesproken dat in principe na de melding geen NODO-procedure wordt gestart. De Perinatale Audit wordt dan als adequate regeling gezien.

Als er sprake is van een natuurlijk overlijden, dan vult de behandelend arts een verklaring van overlijden in en vult hij op het A-formulier in met welke GGD-arts hij overleg heeft gehad.

Uit de opbouw van de Wlb volgt dat een kind dat na een zwangerschapsduur van minder dan 24 weken doodgeboren wordt of binnen 24 uur na de geboorte overlijdt, niet onder de wet valt. De bepalingen uit de wet zijn dan niet van toepassing, zodat het kind niet geschouwd hoeft te worden en er geen overleg met de GGD-arts hoeft plaats te vinden.

Ook hoeft geen verklaring van overlijden te worden afgegeven.

Het kind hoeft volgens de wet ook niet begraven/gecremeerd te worden. Dat mag uiteraard wel. In dat geval is een verklaring van de behandelend arts nodig waaruit blijkt dat het:

- om een kind gaat dat na een zwangerschapsduur van minder dan 24 weken dood geboren is of;
- om een kind gaat dat na een zwangerschap van minder dan 24 weken levend geboren is, maar binnen 24 uur na de geboorte is overleden (art. 11a Wlb).

[Formulier D](#) betreft een voorbeeld verklaring.

Dus: volgens de Wlb

- doodgeboren kinderen < 24 weken: **niet melden bij de GGD-arts, geen NODO.**

Perinatale sterfte WEL melden aan GGD-arts, GEEN NODO indien:

- levend geboren < 24 weken, die overlijden > 24 uur (*doet meestal de kinderarts*);
- doodgeboorte ≥ 24 weken zwangerschapsduur;
- levend geboren kinderen ≥ 24 weken zwangerschapsduur die overlijden < 28 dagen oud en vanaf de geboorte (of maximaal 2 uur na de geboorte vanuit de eerste lijn) opgenomen zijn geweest in het ziekenhuis (*doet meestal de kinderarts*).

Relevante veranderingen

Korte samenvatting relevante veranderingen Wlb:

- verbranden is veranderd in cremieren;
- Wlb is NIET van toepassing: onder de 24 weken bij doodgeboorte, *of binnen 24 uur overleden*. ECHTER met een artsenverklaring (zie formulier D hieronder) mag door de gemeente wel een verlof tot begraven of cremieren worden afgegeven (art 11a);
- lijkschouw: moet zo spoedig mogelijk. Bij twijfel natuurlijke dood pas vervoeren na toestemming officier van justitie;
- bij overlijden jonger dan 18 jaar altijd direct overleg GGD-arts (NODO-procedure);
- het formulier voor "Verlof tot ontleding is vervallen". Dit "afstaan aan de wetenschap" kan maar in zeer beperkte situaties bij de afdelingen anatomie van de academische ziekenhuizen. Informeer hiervoor bij het lokale centrum;
- identificatieprocedure mag door de uitvaartverzorger verzorgd worden;
- termijn van lijkbezorging: was 5^e dag, is nu 6^e werkdag (denk aan mogelijkheid aanvragen uitstel bij nog zieke kraamvrouw, dit is ongewijzigd);
- bij opgraving is toestemming van de burgemeester nodig (niet meer de officier van justitie). Er is formeel een verschil tussen terugplaatsen en bijplaatsen van organen. Indien na een obductie het langere tijd duurt voordat organen onderzocht zijn, kunnen deze op verzoek van de ouders worden bijgeplaatst (naast het kistje) of bij het kind in de kist (terugplaatsen). Voor dit laatste is kistopening nodig en is aparte toestemming vereist.

Formulieren

A-formulier (meestal van de gemeente): verklaring overlijden of doodgeboorte. Per januari 2013 dient bij een overlijden van een minderjarige op het formulier de naam van de GGD-arts genoteerd te worden.

De arts vult het A-formulier in, er staat geen zwangerschapsduur, maar de zwangerschapsduur en de tijd van (levend) geboorte en overlijden kan bijgeschreven worden.

B-formulier: dit formulier is bedoeld voor het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en bevat de doodsoorzaken, voor de anonieme registratie CBS. Dit formulier moet ingevuld worden door de arts die ook het A-formulier invulde.

[C-formulier](#): een verklaring door ouder(s) te ondertekenen voor toestemming collectieve crematie (is geen verplicht formulier, maar te gebruiken om dit duidelijk in het dossier vastgelegd te hebben, of voor het eigen mortuarium).

[D-formulier](#): artsverklaring doodgeboorte na zwangerschapsduur van minder dan 24 weken of geboorte na zwangerschapsduur van minder dan 24 weken en binnen 24 uur overleden, vervoer in eigen beheer, voor de ouders.

Verdere overwegingen

- Bij afbrekingen onder de 24 weken melding op meldingsformulier Wet afbreking zwangerschap, ook als partus na 24 weken plaatsvindt, is de start behandeling de datum die geldt.
- Bij late zwangerschapsafbreking (>24 weken): NVOG procedure "Late Zwangerschapsafbreking".
- Embryoreductie/foeticide behoeft geen aparte procedure, zo nodig apart overleg voor het vaststellen van lokale afspraken.
- Dit geldt ook in het geval van een meerlingzwangerschap, waarbij één van de kinderen in utero overlijdt. Gangbaar is de zwangerschapsduur van overlijden (indien bekend) leidend te laten zijn. Onder de 24 weken overleden, maar geboren na 24 weken, is de Wlb niet van toepassing, maar het mag wel.

Samenvatting/ aanbevelingen, zie ook stroomschema's

Samenvatting/ aanbevelingen, zie ook [stroomschema's](#)

Uitgangspunt moet zijn dat er een zorgvuldige begeleiding is bij perinatale sterfte. Het kind zal altijd met het nodige respect benaderd moeten worden. Anonieme verbranding met ander organisch ziekenhuismateriaal vindt niet meer plaats. Een collectieve crematie met lotgenootjes, door het ziekenhuis verzorgd, is soms wel een optie voor ouders, maar voor spijt achteraf moet nadrukkelijk gewaakt worden. Afhankelijk van de lokale situatie kunnen ouders apart bericht krijgen als er van een collectieve crematie via het ziekenhuis sprake is. Het verdient aanbeveling om regelmatig contact te hebben met de burgerlijke stand, rouwkamer, GGD en het crematorium, om de afspraken actueel te houden. Telefonisch vooroverleg in individuele gevallen kan leiden tot een betere opvang van de ouders. Het achteraf moeten herstellen van foutieve administratie wordt als zeer vervelend ervaren.

De kosten rond een crematie of begrafenis kunnen wisselen, verzekeringen keren niet altijd uit bij een zwangerschapsduur onder de 24 weken.

Al deze onderwerpen kunnen onderdeel zijn van een checklijst die met de ouders wordt doorgenomen.

Onder de 24 weken:

I Doodgeboren:

la Crematie via ziekenhuis: [formulier C](#). Zo nodig [formulier D](#) (als het kind nog eerst naar huis gaat).

Ib Willen aangeven/begraven: Wlb niet van toepassing, maar gemeenten vragen dan toch vaak formulier A (naam moeder uit wie een doodgeboren kind is geboren en formulier B en [formulier D](#)).

II levend geboren (en dan meer dan een enkele gasp of spiertrekking), overlijden binnen 24 uur:

Moeten aangeven. formulier A (naam kind, geboren: datum/tijd, overleden: datum/tijd), formulier B en [formulier D](#).

Uitleg is hier op zijn plaats (bijv. met name *voor* het starten van een afbreking, dat mensen moeten aangeven als het kind toch levend geboren wordt). NB: crematie of begraven, niet verplicht, want Wlb is niet van toepassing, dus eventuele kosten is geen argument om niet te willen aangeven (na 24 uur postpartum overlijden is de Wlb wel van toepassing).

Vanaf 24 weken:

Altijd (laten) aangeven en plicht tot begraven of cremeren

III Doodgeboren: formulier A (doodgeboren) en formulier B. Tevens GGD-arts bellen, geen NODO-procedure.

IV Levend geboren en dan overleden: aangifte geboorte en formulier A (overlijden) en formulier B. Tevens GGD-arts bellen, geen NODO-procedure.

Colofon

Colofon

© 2013 Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie

Deze nota is vastgesteld in de 614^e ledenvergadering d.d. 31 mei te Den Bosch. Deze nota is opgesteld door dr. J.J. Erwich, lid Werkgroep Otterlo van de NVOG.

NVOG-nota's zijn beleidssturende documenten over de organisatie van (een deel van) het vak.

NVOG

Postbus 20075

3502 LB Utrecht

www.nvog.nl

Dagtekening, 12 juni 2013

Voorbeeldformulier C: afstandsverklaring

AFSTANDSVERKLARING

Ondergetekende,

Verklaart de behandelend geneeskundige te zijn van:

Mevrouw:

Geboren:

Wonende te

Uit wie een zoon / dochter is geboren op ..... na een zwangerschapsduur van minder dan 24 weken, het kind is doodgeboren of overleden binnen 24 uur.

Naam arts:

Handtekening:

De ouders kiezen voor een collectieve crematie met lotgenootjes, dat door het ziekenhuis verzorgd wordt.

Plaats

Datum

Naam moeder:

Handtekening

Naam vader:

Handtekening

Disclaimer

De NVOG sluit iedere aansprakelijkheid uit voor de opmaak en de inhoud van de voorlichtingsfolders of richtlijnen, alsmede voor de gevolgen die de toepassing hiervan in de patiëntenzorg mocht hebben. De NVOG stelt zich daarentegen wel open voor attentering op (vermeende) fouten in de opmaak of inhoud van deze voorlichtingsfolders of richtlijnen. Neemt u dan contact op met het Bureau van de NVOG (e-mail: info@nvog.nl).